

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาผลการนำนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการนำนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ และศึกษาข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการนำนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติให้เหมาะสมยิ่งขึ้น กระบวนการวิจัยใช้วิธีแบบผสม (mixed method) โดยทำการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จากนั้นจึงนำผลการศึกษาที่ได้แต่ละแบบวิธีมาผสม เพื่อยืนยันการนำนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติเป็นขั้นตอนสุดท้าย เพื่อนำไปสู่การอธิบายการนำนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติของประเทศ

สรุปผลการวิจัย

1. โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรีและปทุมธานี มีการนำนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากอย่างยิ่ง และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรีและปทุมธานี มีการนำนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือ ด้านความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้านการบรรลุเป้าประสงค์ของนโยบาย และด้านการบรรลุเป้าหมายของกลยุทธ์

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการนำนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติของโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรีและปทุมธานีโดยรวม ประกอบด้วย ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านการจัดโครงสร้างขององค์กร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ โดยทั้ง 4 ปัจจัย สามารถพยากรณ์การนำนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติได้ร้อยละ 75.50 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อผลการนำนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติของโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรีและปทุมธานี ด้านการบรรลุเป้าประสงค์ของนโยบาย ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการจัดโครงสร้างขององค์กร ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านงบประมาณ และปัจจัยด้านความสอดคล้องของกลยุทธ์กับเป้าประสงค์ของนโยบาย โดยทั้ง 5 ปัจจัย สามารถพยากรณ์การบรรลุเป้าประสงค์ขององค์กรได้ร้อยละ 71.60

2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อผลการนำนโยบายการศึกษาขึ้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ ของโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรีและปทุมธานี ด้านการบรรลุเป้าหมายของกลยุทธ์ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านการวางแผน และปัจจัยด้านบุคลากร โดยทั้ง 4 ปัจจัย สามารถพยากรณ์การบรรลุเป้าหมายของกลยุทธ์ได้ร้อยละ 74.50

2.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อผลการนำนโยบายการศึกษาขึ้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติของโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรีและปทุมธานี ด้านความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี ปัจจัยด้านความสอดคล้องกลยุทธ์ กับเป้าประสงค์ของนโยบาย ปัจจัยด้านการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ และปัจจัยด้านงบประมาณ โดยทั้ง 5 ปัจจัย สามารถพยากรณ์ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร้อยละ 74.60

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการนำนโยบายการศึกษาขึ้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติของโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรีและปทุมธานี ประกอบด้วย

3.1 ด้านบุคลากร ต้องมีความรู้ความเข้าใจ สามารถสร้างและนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรจัดสรรบุคลากรให้เพียงพอกับปริมาณงานที่โรงเรียนต้องการ และมีการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พร้อมทั้งบุคลากรต้องให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ด้านงบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อ ความต้องการของโรงเรียน ต้องใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่าต่อการจัดการศึกษา ควรมีการตรวจสอบการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบและโปร่งใส

3.3 ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารทุกระดับต้องมีทักษะในการกำหนดแนวทางและวิธีการปฏิบัติตามนโยบาย มีกระบวนการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สนับสนุน ให้ทุกภาคส่วนมีความร่วมมือในการบริหารจัดการด้านการศึกษา และโรงเรียนต้องมีความสามารถในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษา

3.4 ด้านวัสดุอุปกรณ์ ต้องมีความเหมาะสม ความเพียงพอต่อความต้องการ ควรใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่าและหลากหลาย ตรงกับความสนใจ และความต้องการของนักเรียน วัสดุอุปกรณ์ต้องมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ

3.5 ด้านการนิเทศและติดตามผล โรงเรียนต้องกำหนดตัวชี้วัด และการประเมินผลอย่างชัดเจน ควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างเป็นระบบ รวมทั้งมีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามนโยบาย

การอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามการวิจัย การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ และความคิดเห็นเพิ่มเติมจากแบบสอบถามปลายเปิด ตลอดจนการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาใช้ในการอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรีและปทุมธานี มีการนำนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากอย่างยิ่ง สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 1 ทั้งนี้เป็นผลมาจากผู้นำนโยบายสู่การปฏิบัติได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อการนำนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่ว่า แผนปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงานตามนโยบาย และกลยุทธ์สถานศึกษาส่งผลให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา และได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ ผู้เรียนมีคุณธรรม ดำเนินความเป็นไทย และปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เรียนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปีอย่างทั่วถึง รวมทั้งครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี และปทุมธานี จัดเป็นโรงเรียนในเขตปริมาตรที่มีความพร้อมทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ การบริหารจัดการ รวมทั้งสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นปัจจัยการบริหารงานที่สำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ ดลูไฮ และลินด์ (Dluby and Lind, 1971, pp.82-89) เกี่ยวกับการเสนอใช้และการนำนโยบายไปปฏิบัติ (policy purveyance and implementation) ว่าเป็นกระบวนการผสมผสานแนวคิดต่างๆ ให้สอดคล้องกับทรัพยากร และความสามารถของบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้นโยบาย แล้วพยายามควบคุม ปรับปรุง และเสริมแต่งให้นำไปปฏิบัติบรรลุถึงเป้าหมาย ที่ต้องการ โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจ และแนวคิดของกล้า ทองขาว (2548) เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบายว่า วัตถุประสงค์ของนโยบายจะบรรลุผลมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับทักษะความสามารถบุคลากร และความผันแปรของทัศนคติ ความสามารถของบุคลากรที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ขึ้นอยู่กับระดับการส่งเสริมสนับสนุนจากการใช้ทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหาร ที่จะจูงใจให้บุคลากรในหน่วยงาน มองเห็นคุณค่า มีความพึงพอใจต่อนโยบาย แล้วร่วมกันปฏิบัติและทุ่มเทความสามารถ อุทิศเวลา เพื่อให้เห็นนโยบายบรรลุผลสำเร็จ เช่นเดียวกับ

แนวคิดของนงลักษณ์ วิรัชชัย (2545) ที่สรุปว่า ปัจจัยด้านบุคลากร ประกอบด้วย คุณลักษณะของครู ได้แก่ ความรู้ ความสามารถในการวิชาชีพครู มีเจตคติที่ดี มีแรงจูงใจ และความพึงพอใจในการทำงาน เป็นปัจจัยหลักที่ช่วยให้งานประสบความสำเร็จ และแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จ และล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ว่าด้วยความพอเพียงของทรัพยากร นโยบายที่จะนำไปปฏิบัติให้สำเร็จนั้นต้องได้รับการสนับสนุนทางทรัพยากร ทั้งด้านเงิน คน วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งจะกระทบกับประสิทธิภาพของนโยบาย ตลอดจนจำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หากจำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีมากขึ้นเท่าใด ปัญหาในเรื่องการประสานงานจะมีมากขึ้น และถ้าไม่สามารถประสานงานกันได้โอกาสที่นโยบาย จะล้มเหลวก็มีมากขึ้นด้วย ทิศนคติที่มีต่อวัตถุประสงค์ของนโยบาย นโยบายที่ผู้ปฏิบัติจะนำไปปฏิบัติได้ดี ต้องเป็นนโยบายที่ผู้ปฏิบัติเข้าใจ เห็นด้วยและมีความรู้สึกผูกพัน (สุกษชัย ยาวะประภาส.2538,หน้า 101-118)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของกำธร ปุณณวัฒน์กุล (2550,หน้า 88) ที่พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ทั้งความสำเร็จของงานที่บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับมาก งานวิจัยของเบญจมาภรณ์ พัฒนาพงศา (2551,หน้า 61-62) ที่พบว่า การปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ทั้งในด้านงบประมาณ ด้านการติดตาม และประเมินผล พร้อมทั้งติดตามการดำเนินงานในการทำแผนกลยุทธ์ มีการกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมที่จะดำเนินงาน และมีการจัดทำแผนกลยุทธ์ จัดทำเอกสารประกอบการรายงานเพื่อรองรับการตรวจสอบจากคณะกรรมการตรวจติดตามและประเมินผล มีการนำเสนอ และประมวลผลสำหรับงานที่ปฏิบัติ รวมทั้งผลการวิจัยของลมัยพร แผล่งหล้า (2552, หน้า 333) เกี่ยวกับสภาพการนำนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติในสถานศึกษา ข้อค้นพบเชิงปริมาณ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการนำนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติครบทุกนโยบาย แต่ในโรงเรียนขนาดเล็กไม่สามารถนำนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติได้ครบทุกด้านและโรงเรียนทุกขนาดมีการนำนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติ แต่ไม่ครบทุกด้านขึ้นอยู่กับความพร้อมและบริบทแวดล้อมของสถานศึกษา

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการนำนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติของโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรีและปทุมธานีโดยรวม ประกอบด้วย ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านการจัดโครงสร้างขององค์กร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ โดยทั้ง 4 ปัจจัย สามารถพยากรณ์การนำนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติได้ร้อยละ 75.50 ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 2 กล่าวได้ว่า ความพร้อมของสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี บุคลากร การจัดโครงสร้างขององค์กรที่เหมาะสม และการมีภาวะผู้นำของ

ผู้บริหารโรงเรียน และผู้บริหารการศึกษา (ผู้บริหารหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียน) ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อการนำนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ได้มากกว่าร้อยละ 75 ทั้งนี้เนื่องจากนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีเป้าหมายอยู่ที่การพัฒนานักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่ต้องใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและหลากหลาย ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมีความรู้และเข้าใจในแนวทาง วิธีการและกระบวนการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ โรงเรียนต้องมีการจัดโครงสร้างการบริหารงานที่เหมาะสมเพื่อการบรรลุเป้าประสงค์ของนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมอบหมายงานให้บุคลากรตามความรู้ ความสามารถ รวมทั้งพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน และหน่วยงานต้นสังกัด และปัจจัยสุดท้ายคือ ผู้บริหาร โรงเรียนในฐานะผู้นำการปฏิบัติตามนโยบายต้องมีศักยภาพในหลายด้าน เช่น ความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติงาน การสนับสนุนให้ครู และบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานต่างๆ ความสามารถในการระดมทรัพยากรมาสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน รวมทั้ง การมีคุณธรรม จริยธรรมสำหรับการบริหารงาน ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของกล้า ทองขาว (2534) ที่พบว่า ชุดตัวแปรลักษณะหน่วยงานที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ประกอบด้วย การมีรูปแบบโครงสร้างองค์การที่เหมาะสมกับการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ความเป็นเอกภาพของการจัดโครงสร้างองค์การที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ทักษะของผู้บริหาร และบุคลากรที่นำนโยบาย ไปปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย ความเพียงพอของทรัพยากร ระดับความคล่องตัวของ การไหลเวียนข้อมูลข่าวสารภายในหน่วยงาน ความสามารถของผู้นำ ศักยภาพ และความผูกพัน ของทีมงานต่อกิจกรรมที่ปฏิบัติ ความเข้มข้นของความรู้สึกรักศรัทธาของผู้ปฏิบัติงานต่อโครงการ การได้รับประโยชน์ของหน่วยงานจากแผนงาน และผลของโครงการต่อบุคคลที่เข้าร่วมโครงการ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของกำธร ปุณณวัฒน์กุล (2550, หน้า 88) ที่พบว่า ปัจจัยการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายปัจจัยพบว่า ทั้งปัจจัยพฤติกรรมการเป็นผู้นำทางวิชาการ และปัจจัยการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และผลการวิจัยของลมัยพร แผล่งหล้า (2552, หน้า 333) ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการนำนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติในกลุ่มปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์การ ปัจจัยด้านความชัดเจนของภารกิจและการมอบหมายงานและปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ในกลุ่มปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยด้านการเมืองและปัจจัยด้านสังคม

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการนำนโยบายการศึกษาขึ้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติของโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรีและปทุมธานี จำแนกได้ 4 ปัจจัยคือ ปัจจัยด้านบุคลากร ได้แก่ บุคลากรต้องมีความรู้ความเข้าใจ สามารถสร้าง และนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรจัดสรรบุคลากรให้เพียงพอกับปริมาณงานที่โรงเรียนต้องการ รวมทั้ง มีการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พร้อมทั้งบุคลากรต้องให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยด้านงบประมาณ ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียน ต้องใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่าต่อการจัดการศึกษา ควรมีการตรวจสอบการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบ และโปร่งใส ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ผู้บริหารทุกระดับต้องมีทักษะในการกำหนดแนวทาง และวิธีการปฏิบัติตามนโยบาย มีกระบวนการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีความร่วมมือในการบริหารจัดการด้านการศึกษา และ โรงเรียนต้องมีความสามารถในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษา ปัจจัยด้านสื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี ต้องมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเหมาะสม ความเพียงพอต่อ ความต้องการ ควรใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่าและหลากหลาย ตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน และ ปัจจัยด้านการนิเทศและติดตามผล ได้แก่ โรงเรียนต้องกำหนดตัวชี้วัด และการประเมินผลอย่างชัดเจน ควรเปิดโอกาสทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างเป็นระบบ รวมทั้งมีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามนโยบาย

ข้อเสนอแนะดังกล่าวเป็นไปตามผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ประกอบด้วย (1) ปัญหาด้านสมรรถนะ ปัญหานี้จะมีมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยย่อยๆ หลายประการ ได้แก่ ปัจจัยทางด้านบุคลากร ปัจจัยทางด้านเงินทุน ปัจจัยทางด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนปัจจัยทางด้านวิทยาการหรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องในนโยบาย (2) ปัญหาทางด้านการควบคุม ขึ้นอยู่กับความสามารถของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการแปลงนโยบายว่าจะสามารถแปลงนโยบายนั้นๆ ออกมาเป็นแนวทางปฏิบัติ แผนงาน หรือโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของนโยบายเพียงใด และกิจกรรมของนโยบาย แผนงานหรือโครงการนั้นมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพียงใด การกำหนดภารกิจ ตลอดจนมาตรฐานในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติงาน รวมทั้งแผนงานหรือโครงการนั้นมีความสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใด (3) ปัญหาด้าน ความร่วมมือ และการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงของบุคลากร (4) ปัญหาทางด้านอำนาจ และความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง (5) ปัญหาทางด้านความสนับสนุน และความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญ (วรเดช จันทรศร.2543,หน้า 49-62) อย่างไรก็ตาม

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการนำนโยบายการศึกษาขึ้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติของโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรีและปทุมธานีที่ค้นพบนี้ สนับสนุน และเป็นไปตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้ว่า ต้องพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและความภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รังเกียจการทุจริต และต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง สามารถก้าวทันโลก มีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่สมบูรณ์ ห่างไกลยาเสพติด เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพ มีทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น มีสมรรถนะ ความรู้ ความสามารถ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีภารกิจที่จำเป็นเร่งด่วนคือ จัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพ พัฒนาคู โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และการคืนครูให้แก่ผู้เรียน พัฒนาคูคุณภาพสถานศึกษา และโครงสร้างพื้นฐานให้เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปีอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ มีกลไกขับเคลื่อนการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่และสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ปรับและพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารูปแบบใหม่ที่เน้นยุทธศาสตร์เชิงวิชาการ โดยลดภาระงานเชิงธุรการและการสั่งการ แต่เน้นการให้คำปรึกษา ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็ง เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ โดยองค์คณะบุคคลในระดับสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีบทบาทในการบริหารจัดการศึกษามากขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษา แก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาที่ด้อยคุณภาพ และปรับปรุงการบริหารจัดการการเงินและงบประมาณ โดยเน้นอุปสงค์หรือผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.2554,หน้า 5) สอดคล้องกับปัญหาและข้อเสนอแนะจากงานวิจัยของ สุมาภรณ์ ต้นสวรรค์ (2554,หน้า 84-85) ที่เสนอแนะวิธีการไว้ว่า กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรอำนวยความสะดวกให้แก่สถานศึกษาในเรื่องอุปกรณ์ เครื่องมือในการเรียนการสอนให้มากขึ้น จัดให้มีการอบรมการจัดทำหลักสูตร จัดการเรียนรู้ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ในระดับจังหวัด เสนอให้ครูจัดการเรียนการสอนควบคู่ไปกับการทำกิจกรรม และควรเน้นทักษะกระบวนการที่สามารถปฏิบัติได้จริงเพื่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบจากการวิจัย และจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาเป็นข้อเสนอแนะจำแนกได้ 2 ลักษณะดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1. การนำนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่การปฏิบัติ จัดเป็นภารกิจหลักของโรงเรียน ความสำเร็จหรือประสิทธิผลของการดำเนินงานขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น บุคลากรงบประมาณ การบริหารจัดการ และวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งหากพิจารณาปัจจัยเหล่านี้จะพบว่า บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภาระงานของโรงเรียน เป็นปัจจัยหลักสู่ความสำเร็จมากกว่าปัจจัยอื่น ด้วยเหตุนี้ควรมีการสนับสนุน เสริมสร้าง พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการสร้างกลยุทธ์ การระดมทรัพยากร การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ รวมทั้งการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน

2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรสนับสนุน ส่งเสริมและกำหนดแนวทางการพัฒนาผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำทางการบริหาร รวมทั้งทักษะการบริหาร การวางแผนกลยุทธ์ และการสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์กร เพื่อให้สามารถบริหารและจัดการงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน และองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารที่ส่งผลต่อการนำนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติได้ตามเป้าประสงค์ของนโยบาย

3. ควรเสริมสร้างทักษะการจัดทำแผนกลยุทธ์ ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเน้นการลงมือปฏิบัติจริง เสริมสร้างเจตคติที่ดี และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ภารกิจหน่วยงาน เป็นวิธีการวิเคราะห์ว่าภารกิจใดเป็นภารกิจหลัก ภารกิจใดเป็นภารกิจรอง หรือภารกิจสนับสนุน มีขอบข่ายเป็นอย่างไร ซึ่งจะมีส่วนในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษาในด้านต่างๆ ช่วยให้การกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และเป้าหมายถูกต้องมากขึ้น

3.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) เป็นวิธีการหรือแนวทางหนึ่งที่จะทำให้รู้ว่าโรงเรียนมีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค อย่างไรบ้าง

3.3 การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์

3.4 การกำหนดกลยุทธ์

3.5 การกำหนดแผนงาน/โครงการ

3.6 การดำเนินการตามแผน เป็นการนำแผนหรือกลยุทธ์ต่างๆ ที่กำหนดไว้ไปสู่การปฏิบัติ

3.7 ประเมินผลและรายงาน

4. ควรมีระบบกำกับติดตาม วัดและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งทุกฝ่ายต้องให้การยอมรับ มีส่วนร่วม เห็นความสำคัญ และถือเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน มีการนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลประกอบการดำเนินงาน และควรมีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเพื่อกระตุ้นการพัฒนา

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสร้างโรงเรียนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการนำนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับ โรงเรียนในสังกัด และสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาผลการนำนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปสู่การปฏิบัติจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยภายนอกโรงเรียนที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการนำนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่การปฏิบัติ

3. ควรมีการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพทั้งในระดับ โรงเรียนและระหว่างโรงเรียนกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

4. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่สนับสนุน และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่การปฏิบัติ

5. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการนำนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่การปฏิบัติกับคุณภาพของผู้เรียน